

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5

ภาคเรียนที่ 1/2551

วิชาชีวิตศาสตร์พื้นฐาน (ว33101)

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

นิสิตฝึกสอน นางสาวประภาวดี คำดอนหัน

เรื่อง การใช้ประโยชน์จากความรู้ทางด้าน

พันธุศาสตร์

เวลา 2 คาบ

สัปดาห์ที่ 3 วันที่ 25-27 มิ.ย. 51

ห้อง 3/3 , 3/4

อาจารย์นิเทศ อาจารย์เกริก ศักดิ์สุภาพ

มาตรฐานการเรียนรู้

มาตรฐานการเรียนรู้ ว1.2 เข้าใจกระบวนการและความสำคัญของการถ่ายทอดดักษณ์ทางพันธุกรรม วิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิต ความหลากหลายทางชีวภาพ การใช้เทคโนโลยีชีวภาพที่มีผลต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อม มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

จุดมุ่งหมายของหลักสูตร

- เพื่อผลิตและพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ ความสามารถทางด้านวิทยาศาสตร์
- ให้นักเรียนสามารถคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น โดยใช้กระบวนการทางทางด้าน

วิทยาศาสตร์

3. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สอนคิดกันวิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาและเผยแพร่องค์ความรู้ให้กับสถาบันการศึกษาอื่นๆ

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของโรงเรียน

- นักเรียนมีทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ แก้ปัญหาการจัดการอย่างเป็นระบบรู้วิธีการตรวจสอบความรู้เพิ่มเติมจากสื่อ และแหล่งการศึกษาต่างๆ
- นักเรียนมีความรู้ และมีทักษะพื้นฐานด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อมเพียงพอต่อการตรวจสอบความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง หรือศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา รวมทั้งรู้จักเลือกใช้วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีในชีวิตประจำวันอย่างเหมาะสม และตระหนักรถึงความสำคัญของการรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ผังความคิด เรื่อง การใช้ประโยชน์จากความรู้ทางด้านพันธุศาสตร์

สาระพื้นฐาน

สาระที่ 1 สิ่งมีชีวิตกับกระบวนการดำรงชีวิต เรื่อง การถ่ายทอดลักษณะทางพันธุกรรม

มาตรฐานการเรียนรู้

มาตรฐานการเรียนรู้ ว 1.2 เข้าใจกระบวนการและความลำดับของการถ่ายทอดลักษณะทางพันธุกรรม วิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิต ความหลากหลายทางชีวภาพ การใช้เทคโนโลยีชีวภาพที่มีผลต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อม มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจัดวิทยาศาสตร์ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น

สืบค้นข้อมูล อภิปรายและอธิบายเกี่ยวกับสารพันธุกรรมในนิเวศลักษณ์ควบคุมลักษณะและกระบวนการต่างๆ ของเซลล์ สารพันธุกรรมสามารถถ่ายทอดไปสู่ลูกหลาน และรักษาไว้ใน การใช้ความรู้ด้านพันธุกรรม

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

- นักเรียนสามารถอธิบายวิธีการปรับปรุงพันธุพืชและสัตว์ รวมทั้งข้อดีข้อด้อยของแต่ละวิธีได้
- นักเรียนสามารถอธิบายได้ว่าเพราเหตุใดเราจึงต้องใช้วิธีทางเทคโนโลยีชีวภาพมาใช้ในการปรับปรุงพันธุ์
- นักเรียนสามารถสืบค้นข้อมูลวิธีการใช้เทคโนโลยีชีวภาพแบบใหม่ในการพัฒนาการปรับปรุงพันธุ์ได้
- นักเรียนสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับการนำเทคโนโลยีชีวภาพมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในด้านใดได้บ้าง

สาระการเรียนรู้

การใช้ประโยชน์จากความรู้ทางด้านพันธุศาสตร์

การปรับปรุงพันธุพืชและสัตว์โดยทั่วไป ใช้วิธีการผสมพันธุพืชหรือสัตว์สองสายพันธุ์ที่แตกต่างกันแล้วนำมารักษาเลือกเพื่อให้ได้พันธุใหม่ที่มีสมบัติและลักษณะตามต้องการ วิธีการ เช่นนี้มีข้อจำกัด เพราะเป็นกระบวนการที่ใช้เวลานานและให้ผลไม่แน่นอน

ปัจจุบันมีการพัฒนาความรู้ด้านพันธุศาสตร์อย่างรวดเร็ว มีการใช้เทคโนโลยีชีวภาพในการปรับปรุงพันธุพืชและสัตว์ และใช้ความรู้เกี่ยวกับการถ่ายทอดลักษณะพันธุกรรมเพื่อก่อประโยชน์ในด้านต่างๆ

พันธุวิศวกรรม

พันธุวิศวกรรม (genetic engineering) หมายถึง เทคโนโลยีที่ทำการเปลี่ยนข่ายยีน (gene) จากสิ่งมีชีวิตสายพันธุ์หนึ่ง ไปสู่สิ่งมีชีวิตอีกสายพันธุ์หนึ่ง เพื่อสร้างสิ่งมีชีวิตรูปแบบใหม่ (novel) เทคนิคเหล่านี้เป็นวิธีการทางวิทยาศาสตร์ที่ลับซับซ้อน ในการเปลี่ยนแปลงหน่วยพันธุกรรม หรือ DNA ของสิ่งมีชีวิต โดยอาศัยเทคโนโลยีทางพันธุวิศวกรรม นักวิทยาศาสตร์สามารถเปลี่ยนข่ายยีน ที่อยู่หนึ่งกับอีกหนึ่ง ตามมาตรฐาน ให้เกิดขึ้นอาจมีขั้นตอนลูกผสมแบบใหม่ ทำให้เกิดคุณลักษณะแบบใหม่ ซึ่งไม่เคยปรากฏในธรรมชาติมาก่อน

ประโยชน์ของพันธุวิศวกรรม

พันธุวิศวกรรมเป็นกระบวนการปรับปรุงพันธุสิ่งมีชีวิตชนิดพันธุ์ (species) หนึ่งโดยนำยีนจากอีกชนิดพันธุ์หนึ่งถ่ายฟากเข้าไป เพื่อจุดประสงค์ที่จะให้สามารถทำงานได้ดีขึ้น กระบวนการดังกล่าวมิได้เกิดขึ้นตามธรรมชาติ สิ่งมีชีวิตดังกล่าวมีชื่อเรียกว่า LMO (living modified organism) หรือ GMO (genetically modified organism)

1. ด้านการเกษตร

1. การปรับปรุงพันธุพืชให้ด้านทานโรคและแมลง วิธีการปรับปรุงพันธุแบบดั้งเดิม ซึ่งยังคงทำกันอยู่นั้น ใช้วิธีพาพันธุ์ด้านทานซึ่งส่วนใหญ่เป็นพันธุ์ป่าและมีลักษณะไม่ดีอยู่มาก จากนั้นเอาพันธุ์ด้านทานผสมพันธุ์ฟ่อ-แม่ เข้าด้วยกันรวมทั้งลักษณะด้านทานด้วยเหตุนี้ จึงต้องเสียเวลาคัดเลือก และพัฒนาพันธุ์ต่ออีกอย่างน้อย 8-10 ปี กว่าจะได้พันธุ์ด้านทานและมีลักษณะอ่อนๆ ดีด้วย ดังนั้นวิธีการปรับปรุงพันธุ์โดยการถ่ายฟากยีนที่ได้รับจากชนิดพันธุ์อื่น จึงสามารถลดระยะเวลาการพัฒนาพันธุ์ได้มาก

1.1 พันธุพืชด้านทานแมลง มีสารสกัดชีวภาพจากแบคทีเรีย *Bacillus thuringiensis* หรือ บีที ที่ใช้กำจัดแมลงกลุ่มนี้อย่างได้ผล โดยการนិคพ่นคล้ายสารเคมีอื่น ๆ เพื่อลดการใช้สารเคมีด้วยความก้าวหน้าทางวิชาการทำให้สามารถแยกยีนบีที จากกูลินทรีย์นี้ และถ่ายฟากให้พืชพันธุ์ต่าง ๆ เช่น ฝ้าย ข้าวโพด และมันฝรั่ง เป็นต้นให้ด้านทานแมลงกลุ่มนี้ และใช้อย่างได้ผลเป็นการค้าแล้วในประเทศไทย

1.2 พันธุพืชด้านทานโรคไวรัส โรคไวรัสของพืชหลายชนิด เช่น โรคจุดวงแหวนในมะละกอ (papaya ring-spot virus) สามารถป้องกันกำจัดได้โดยวิธีนำยีนเปลือกโปรตีน (coat protein) ของไวรัสนั้นถ่ายฟากไปในพืช เมื่อมันเป็นการปลูกวัสดุให้พืชนั้นเอง กระบวนการดังกล่าวใช้กันอย่างแพร่หลายในพืชต่าง ๆ

2. การพัฒนาพันธุพืชให้มีคุณภาพผลผลิตดี ตัวอย่าง ได้แก่ การถ่ายฟากยีนสุกงอมช้า (delayed ripening gene) ในมะเขือเทศ การสุกในผลไม้เกิดจากการผลิตสาร ethylene เพิ่มมากในระยะสุกแก่ นักวิชาการสามารถวิเคราะห์โครงสร้างยีนนี้ และมีวิธีการควบคุมการแสดงออกโดยวิธีการถ่ายฟากยีน ได้ทำให้ผลไม้สุกงอมช้า สามารถเก็บไว้ได้นาน ส่งไปจำหน่ายไกล ๆ ได้ สร้าง

เป็นประเภทแรกที่ผลิตมะเขือเทศสุกงอมซ้ำได้เป็นการค้า และวางแผนตลาดให้ประชาชนรับประทานแล้ว

3. การพัฒนาพันธุ์พืชให้ผลิตสารพิเศษ เช่นสารที่เป็นประโยชน์ต่าง ๆ ที่มีคุณค่าทางอาหารสูง อาจเป็นแหล่งผลิตไวitamin ผลิตวัคซีน และผลิตสารที่นำไปสู่การผลิตทางอุตสาหกรรมต่าง ๆ เช่น พลาราดิกยอยสลายได้ และโพลิเมอร์ชนิดต่าง ๆ เป็นต้น

4. การพัฒนาพันธุ์สัตว์ มีการพัฒนาพันธุ์โดยการถ่ายฟากยืน ทั้งในปศุสัตว์ และสัตว์น้ำ รวมทั้งน้ำปลา ได้มีตัวอย่างหลายรายการ เช่น การถ่ายฟากยืนเร่งการเจริญเติบโต และยืนต้านทานโรคต่าง ๆ เป็นต้น อย่างไรก็ตามประโยชน์ของพันธุ์วิศวกรรมในเรื่องการผลิตสัตว์น้ำเป็นเรื่องของ การพัฒนาชุดตรวจระวังโรคเป็นส่วนใหญ่

5. การพัฒนาสายพันธุ์คลินทรี ให้มีคุณลักษณะพิเศษบางอย่าง เช่น ให้สามารถกำจัดคราบน้ำมันได้ดี เป็นต้น

2. ด้านอุตสาหกรรมอาหาร

การพัฒนาพืชอาหารสายพันธุ์ใหม่ให้มีวิตามิน แร่ธาตุและคุณค่าทางโภชนาการที่มากกว่าพืชอาหารปกติหรือมีส่วนประกอบของสารอาหารที่จำเป็นต่อร่างกายเพิ่มขึ้น การผลิตผงชูรสจากมันสำปะหลังหรือกา今晚atal การปรับปรุงคุณภาพพืชนำมันให้มีคุณลักษณะและคุณประโยชน์มากขึ้น เช่น มีใบมันไม่อิ่มตัวปริมาณสูง ซึ่งมีผลดีต่อสุขภาพและตอบสนองความต้องการของตลาด เป็นต้น

3. ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีชีวภาพ นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน และช่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะอย่างยิ่ง พืชที่ได้รับการถ่ายฟากยืนต้านทานโรคและแมลง ทำให้ไม่ต้องใช้สารเคมีพ่นหรือใช้ในปริมาณที่ลดลงมาก พันธุ์วิศวกรรมอาจนำไปสู่การผลิตพืชที่ใช้ปุ๋ยน้อย และน้ำน้อย ทำให้เป็นการลดการใช้ปุ๋ยเคมี เป็นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และนำไปสู่การสร้างสมดุลทรัพยากรชีวภาพได้ และยังมีประโยชน์ในด้านอื่น เช่น

- การนำพันธุ์คลินทรีมาเพาะเลี้ยง เพื่อนำมาผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในการย่อยสลายขยะและควบคุมคุณภาพของน้ำเสีย

- การผลิตปุ๋ยชีวภาพทดแทนปุ๋ยเคมี การย่อยสลายของเสียในดินให้มีขนาดเล็กลงและพืชสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

- การใช้แบคทีเรียบีทีและไวรัสเอ็นพีวี ในการกำจัดแมลงศัตรูพืช

- การใช้แบคทีเรียกำจัดลูกน้ำยุงทดแทนสารเคมี

- การพัฒนาพันธุ์พืชให้ปลูกได้ในพื้นที่ที่มีความเค็มสูง

4. ด้านการแพทย์

- การผลิตวัคซีนไวรัสตับอักเสบบี เพื่อให้ร่างกายสร้างภูมิคุ้มกันโรค

- การผลิตออร์โนนอินชูลิน เพื่อรักษาผู้ป่วยโรคเบาหวาน
  - การผลิตออร์โนนเร่งการเจริญเติบโต เพื่อแก้ปัญหาภาวะเตี้ยแคระ ผิดปกติ
  - การผลิตยาปัจจุบัน เช่น เพนนิซิลลิน
  - การพัฒนาชุดตรวจวินิจฉัยโรคติดเชื้อที่สำคัญ เช่น ชุดตรวจวินิจฉัยโรคเอ็สชุดตรวจวินิจฉัยไวรัสตับอักเสบ ชุดตรวจวินิจฉัย โรคชาลสซีเมียและชุดตรวจวินิจฉัยโรคมะเร็งบังชนิด
- การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพ
- การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อติดตามการป้องกันไข้กระดูก ในผู้ป่วยมะเร็งเม็ดเลือด

5. ด้านนิติวิทยาศาสตร์

ลายพิมพ์ดี เอ็น เอ เป็นผลมาจากการทบทวนการทางธรรมชาติ นักวิทยาศาสตร์ค้นพบว่า การเรียงตัวของเบสในร่างกายของมนุษย์เดียวกันนั้นจะเรียงตัวไม่ซ้ำกัน ทำให้แต่ละบุคคลแตกต่างกันและเป็นเอกลักษณ์เฉพาะคน เช่นเดียวกับลายพิมพ์นิ้วมือ ในทางวิทยาศาสตร์นั้น ความแตกต่าง ของลายพิมพ์ดี เอ็น เอ ซึ่งหลังจากการวิเคราะห์ด้วยวิธีการวิทยาศาสตร์ จะปรากฏเป็นลายพิมพ์ดี เอ็น เอที่เป็นແນ贲เมื่อนแนบ Bar ที่ติดอยู่ต่อกันในห้องสารพัฒนา

ปัจจุบันนี้ มีการใช้ลายพิมพ์ DNA ของคน ในการพิสูจน์บุคคล เช่นความสัมพันธ์ระหว่าง พ่อ แม่ ลูก รวมถึงการรับมรดกและพิสูจน์หลักฐานทางอาชญากรรม ตัวอย่างเช่น การใช้พยานหลักฐานที่พบในสถานที่เกิดเหตุมากได้แก่ เลือด เส้นผม ขน อาวุธและเสื้อผ้าของผู้เสียหาย หรือของผู้กระทำความผิด สิ่งคัดหลัง ดังกล่าวจะมีสารพันธุกรรม คือ ดี เอ็น เอ (DNA : Deoxyribonucleic Acid) เป็นส่วนประกอบที่สามารถจะสักดิ้น ดี เอ็น เอ ออกมามเพื่อนำเอารายพิมพ์ดี เอ็น เอ เปรียบเทียบกับลายพิมพ์ดี เอ็น เอ ของผู้ต้องสงสัยที่ได้จากการเจาะเลือดพิสูจน์ลายพิมพ์ดี เอ็น เอ เดียวกันก็แสดงว่า เลือด อสุจิ เส้นผม หรือขน ในที่เกิดเหตุเป็นของผู้ต้องสงสัย

ผลกระทบในทางลบที่อาจเป็นไปได้ของการใช้เทคนิคพันธุวิเคราะห์

1. ด้านธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและระบบภูมิคุ้มกัน อาจเกิดการเสียต่อห่วงโซ่ออาหาร และความสมดุลของระบบภูมิคุ้มกัน เมื่อมีสิ่งมีชีวิตบางอย่างมากหรือน้อยเกินไป อาจส่งผลเสียต่อสิ่งมีชีวิตที่มีประโยชน์

2. ด้านสุขภาพ เป็นไปได้ว่าสิ่งที่ถูกตัดต่อเข้าไปอาจสร้างโปรตีนที่ก่อให้เกิดอาการภูมิแพ้ หรือโรคภัยอื่นๆ ตามมาในระยะยาว เช่น โรคมะเร็ง

3. ด้านเศรษฐกิจ อาจทำให้เกิดการผูกขาดจากบริษัทผู้ผลิตพันธุ์สิ่งมีชีวิตด้วยการล็อกลิขสิทธิ์ หรือห้ามนำสิ่งมีชีวิตไปคัดแยกและเปลี่ยนแปลงพันธุกรรม บางประเทศไม่ยอมรับสินค้าคัดแยกและเปลี่ยนแปลงพันธุกรรมจึงกระทบต่อการส่งออก

กิจกรรมการเรียนการสอน

รูปแบบการเรียนการสอน : รูปแบบการเรียนการสอนแบบสืบสานสอบสวนแบบ 5Es

ขั้นที่ 1 ขั้นสร้างความสนใจ

- 1) ครูคุยกับนักเรียนและทบทวนความรู้ที่เรียนในภาคที่แล้ว
- 2) ครูถามนักเรียนว่าจากความรู้ที่เราได้เรียน เรื่อง การถ่ายทอดลักษณะทางพันธุกรรม นักเรียนสามารถนำความรู้ด้านนี้ไปใช้ประโยชน์ได้อย่างไรบ้าง

ขั้นที่ 2 ขั้นสำรวจและค้นหา

- 1) ครูแจกใบงาน 5 เรื่อง พันธุวิศวกรรม
- 2) ครูแจกใบกิจกรรม 5 เรื่อง ศึกษาค้นคว้าเทคโนโลยีที่เกี่ยวกับพันธุวิศวกรรม เพื่อให้นักเรียนฝึกการสืบค้นข้อมูลและการทำงานเป็นกลุ่ม
- 3) ครูแจกใบความรู้ 5 เรื่อง การใช้ประโยชน์จากความรู้ทางด้านพันธุศาสตร์

ขั้นที่ 3 ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป

- 1) ครูอธิบายเนื้อหา เรื่อง การใช้ประโยชน์จากความรู้ทางด้านพันธุศาสตร์ โดยใช้สื่อ PowerPoint
- 2) ครูอธิบายการทำกิจกรรม 5 ให้นักเรียนฟัง

ขั้นที่ 4 ขั้นขยายความรู้

- 1) ครูให้นักเรียนดูภาพเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากความรู้ทางด้านพันธุศาสตร์ เช่น ภาพการโคลนแกะдолลี่

ขั้นที่ 5 ขั้นประเมินผล

- 1) ครูให้นักเรียนทุกคนส่งใบงาน 5 เรื่อง พันธุวิศวกรรม
- 2) ครูให้นักเรียนส่งสมุดบันทึก
- 3) ครูให้นักเรียนทุกกลุ่มส่งรายงาน เรื่อง ศึกษาค้นคว้าเทคโนโลยีที่เกี่ยวกับพันธุวิศวกรรม

สื่อการเรียนการสอน

1. ในความรู้ 5 เรื่อง การใช้ประโยชน์จากความรู้ทางด้านพันธุศาสตร์
2. ในกิจกรรม 5 เรื่อง ศึกษาค้นคว้าเทคโนโลยีที่เกี่ยวกับพันธุวิศวกรรม
3. ใบงาน 5 เรื่อง พันธุวิศวกรรม
4. สื่อ PowerPoint เรื่อง การใช้ประโยชน์จากความรู้ทางด้านพันธุศาสตร์
5. เอกสารประกอบการเรียนรู้ เรื่อง การถ่ายทอดลักษณะทางพันธุกรรม

การวัดผลและประเมินผล

- 1) สังเกตการณ์ปฏิบัติกรรมและการอภิปราย ซึ่งจะประเมินทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนขณะทำการทดลอง การนำเสนอผลการทดลอง
- 2) ให้คะแนนจากใบกิจกรรมและการตอบคำถามท้ายบท
- 3) ประเมินความรับผิดชอบ ความกระตือรือร้น ความเพียรพยายาม ความมีสำ้าใจ ความซื่อสัตย์และความสนใจในการตอบคำถาม ที่นักเรียนแสดงออกให้เห็นตลอดกระบวนการเรียนรู้

บรรณานุกรม

ประดับ นาคแก้ว.(2548).หนังสือเรียนสารการเรียนรู้พื้นฐาน วิทยาศาสตร์ ม.3.แม็ค.

หน้า 9-35

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการ.(2541).คู่มือครุวิชาชีววิทยา 2 ว 048.ครุสภากาดพร้าว.หน้า 1-28

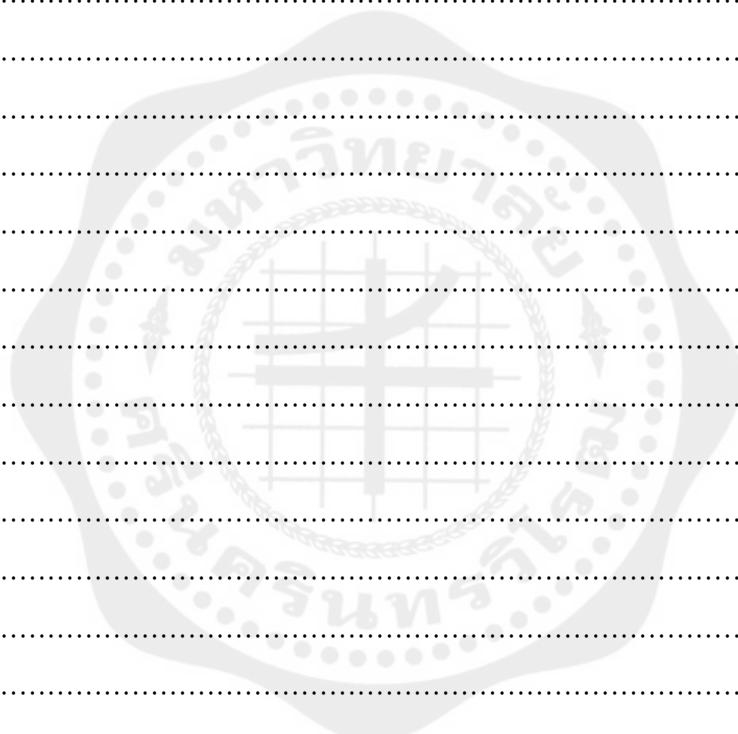
<http://www.maceducation.com>

<http://www.bss.ac.th>

<http://www.wt.ac.th>

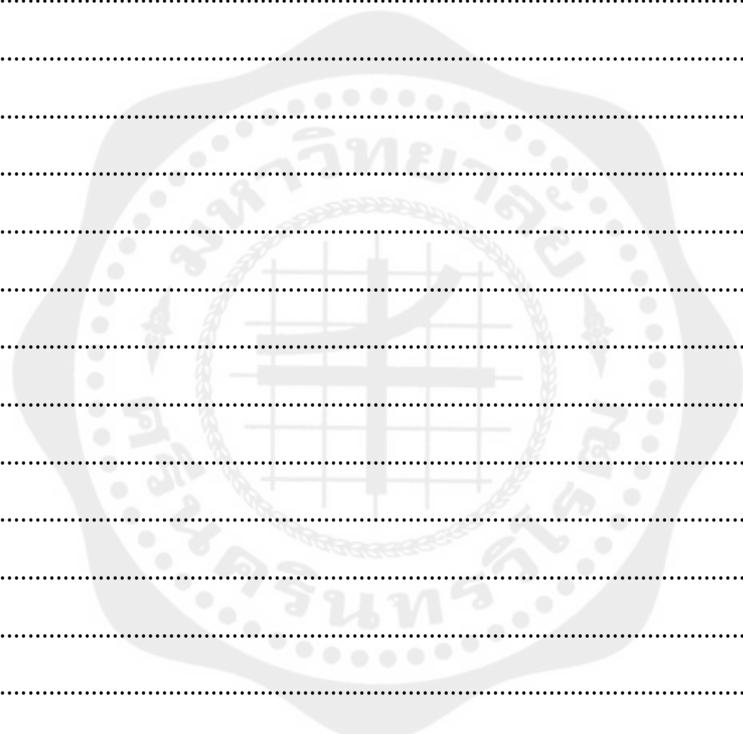
บันทึกหลังการสอน

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสอน การสอนตามแผนนี้เป็นไปตามที่วางแผนไว้หรือไม่ ถ้าไม่เป็นไปตามแผน ผู้สอนได้แก่ปัญหาอย่างไร มีข้อเสนอแนะ/สิ่งที่ได้เรียนรู้/มีข้อมูลพร่องอย่างไร

ลงชื่อ.....(นิสิตปฏิบัติการสอน)
(นางสาวประภาวดี คำดอนหัน)

บันทึกหลังการสอนของอาจารย์นิเทศ

ลงชื่อ.....(อาจารย์นิเทศประจำโรงเรียน)
(อาจารย์เกริก ศักดิ์สุภาพ)